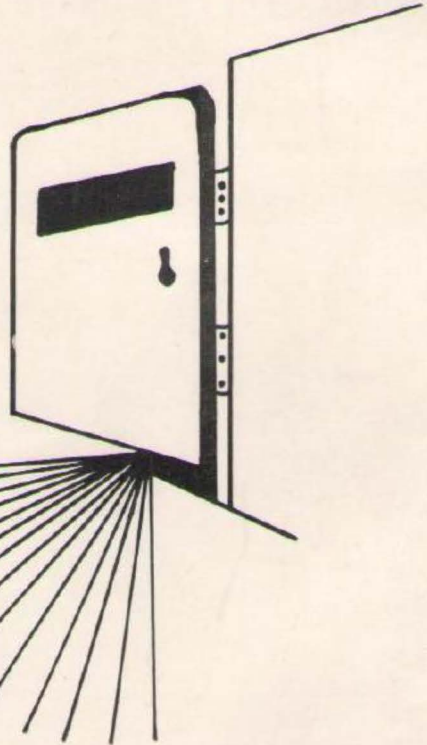

چیرۆک

دهرگا

نووسینی؛
که مال سه عدی

له بلوڪراوه ڪاٺي مهعلوٽلا شينخاني ٺماره (٢٨)

جسیروڪ

دهرگا

ڪمال مهعلی

-
- چيرۆك •
 - دەرگا •
 - نووسيني : گمال سهەنى •
 - بەندا - چاپخانەى (الحوادث) - ۱۹۹۰ - •
 - (۱۰۰۰) دانەى لى چاپكراوه •
-

ناوہ پروک

- ۱ - گومان
- ۲ - درگا
- ۳ - دہنگ نووسان
- ۴ - تاوان
- ۵ - یویلی نالتوونی
- ۶ - شیخ عہبولا
- ۷ - مسملہ دہ دینارہ گہ
- ۸ - کونہ ہلوار
- ۹ - تہلہزینونہ ہرشو سہیہ گہ
- ۱۰ - ووجاغ گونر
- ۱۱ - پتھوازی
- ۱۲ - سن چیرۆکی زۆر کودت •

پیشگه‌شہ بہ :-

- ماموستای فولکلور بہرورہ رابہر عومہر شینخہلا دہشتہ کی
 - نہ تہوہ کم
-

دهنگ ووتيا تهلفاتيحه ۰۰۰ يهك پارچه دهست بهرزگرايهوو دهستگرا
به خاتيجه خوتنن .

واقى وورما ۰۰۰ بهحاله حال به الحمد لله راگيشتو وهكو نهوان
دهستى بۆ دروى بردهوو ووتى :

- خوا لنى خوش بيت .

دووا يهدواى نهوه له پرمهئى گريانى دا ، دهسته سرهكهى دهدهيتاو
كهوته سهر ههكگولفتنى چاوهكانى و بهدمم گريانهوه :

- بهحهزربت بووم نهجارهش ببيليم ۰۰۰ بهختم نهبوو كنى بزاني
بۆسهه تازيهمانهئى ديم ۰۰۰ كومهآيك قسهئى خوش و بيكهنينم لاوو
بهلام فهلك دهورى خوى گيترا ، نهجارهشيان مايه بوچ مامهوه ۰۰۰
ههرنهئى دهبرىيهوه ۰۰۰ پرسهكرانيش لهكارى هم زهلامه سهريان
سوورماوو .

خويان بۆ نهگيراو دلبيان دايهوه :

- برادهه هم گريان و واوهيلايهئى بۆ ناوى ۰۰۰ مردن براگورهيه
لهپيش ههمومانه ۰۰۰ دورايى نهمهئى ئيمه بهسالا چوو بوو ، بهشى
خوى زيانى بهسهه بردوو ، نهخوشى و پيريش زياتر بينزيان كرد بوو
بۆيه به مردنهكهى حساوه .

زياتر لهپرمهئى گريانى داو بهدمم گريانهوه :

- چۆن وا دهآين ۰۰۰ پيرى چى ۰۰۰ بهسته زمانه تازه لهههرهئى

« گومان »

بۆ ھەر کوئی دەچوو وە کو سێبەرە کە ی بەدوایەو بوو ۰۰۰۰ دەم
نادەمێک ھۆبێکی دە کرد ، ئەویش لە دواى دەچەقی و لە شوینی خۆی
نە دە بزوت ۰۰۰

– عەجایەب دە بێ کێ بێ و ھە بەستی چی بێ ! ئەم سەر و ئەوسەری
شەقامی بازاری کرد ھەر لە دواى نە بزوو ۰۰۰ توانای نە ما ۰۰۰
ئە و جارە یان پوو تێ کردو چاری خستە ناو چاوە کانی و ھەر لە تۆقی
سەری یەوە تا کو ژێر پێی تێی پووای ۰۰۰ بە دەم تێ پوانینەو لە بەر
خۆی دا دە ی ووت :

– دە بێ کۆنە ھاو پێی سەردەمی خویندنی سەرە تا ییم نە بێ !؟
زە ییم کۆرە ، بێ گومان ھەر ھەو و دە یەوئ دەستی خۆی پیش بخات و
قەرزارم بکاتەو ۰۰۰ خۆی پێدا کردو کەوتە ھاچ کردنی و بە دەم
پێکە نینەو :

– ئێی کوی ۰۰۰ باشی ۰۰۰ بە چی خەریکی ، ھە ی بێ وە فسا ،
ئەو چەند لە مێژە خۆت بزر کردوو .

ئەو دە یان قسە تر ۰۰۰ ھەر نە ی براندەو ۰۰۰ کابراش
بە تۆرە یی یەو دەستە کانی فری دا ، دەمانچە کە ی لە بەر بشتی دە رھینا
لە سەر تەختە ی نیوچەوانی دانا ۰۰۰ پێ لە قینەو پێی ووت :

- برژ هەي کەلەك چي ٠٠٠ دەتەوئ بەم زمانە لووسە لە خشتەم
 بەهیت ، جـاـرـيـك تـواـنـيـت بەلام ئەمجارەيان ناتواني ٠٠٠ مـن خۆم
 شار دۆتەوە يان تۆ هەي قورمساغ ! کە نوتوموبیلە کە چي خۆت نەبوو
 چۆن پیت فرۆشتم ، وا دەزانی منیش لەو کەسانەم جاو لە مافی خۆم
 ببۆشم ٠٠٠ قسە هەزارەو دوواني بەکارە ، ئیستا پارەگەم دەدەیتەو
 يان بە قوربانی گولە بەکت بکەم ، بۆ هەزارانی وەك خۆت تەمبیت بکەم ؟
 کە ناوی گولەو کوشتنی کوئ لئبوو ، شلەزا ، پەنگی وەکو
 بەلگە پياز سببي هەلگەرا ٠٠٠ هەر زوو پێناسەگەي بۆ دەرھیناو
 ووتی :

- مـن گەمزەلم ، بئ ئەوێ لە ناسینت دلنیايم باوەشم پیا
 کردی ٠٠٠ باوەرت هەبیت نە دەتاسم و نە دەمناسی ، تۆ بە هەلە تيم
 گە پشتوی من نە نوتوموبیلەم هەبەو نە دەشزانم نوتوموبیل لئ بخورم ٠٠٠
 کابرا سەیریکي پێناسەگەي کردو هەندیک لزی وورد بۆو ، لـهـو
 دەچوو بارەری نە کرد پیت ٠٠٠ ووتی :

- ماقولە تۆ نەبیت ؟

ئەمەندەي ووتو پێناسەگەي داہەو ٠٠٠

هەر قاچیکي کرد بە دوانو وەکو هەمز تێی تەقاند ٠٠٠ ناو
 ناوہش ئاوریکی دواوہي خۆی دەداہەو ٠٠٠ کابراش یاغر یاغر بە
 دواہەو هەنگاری دەناو بە چاری قینەو تێی دەروانی .

ئاداری/ ١٩٨٥

« دەرگا »

سليمان هاوپئيهكى خۆشهويستى بوو ۰۰۰ ماويهكى زۆر بوو
بهمۆى بهند بوونى بهوه لىك دابرا بوون .

كه چرپهى بهربوونى بهرگوتى كهوت ، پاكه تيك پاقلاوه و قامكه
كولتىكى دهستكردى بۆكرى و بهره و ماليان كهوته رى ۰۰۰ ته نيا چاريك
ماليانى بينى بوو ، له دۆزينه وهى گومانى هه بوو ۰۰۰ سه ره راي ته مهش
دلى به ده رگا شينه كه و كونه سكرابه كهى بهر ده رگاى ماليان خۆش
بوو ۰۰۰

به دهم رى گاو بهيرى ده يان شتى بو ده هات .

بياو ماويه كهى دريز هاوپئى خۆى نه بينى ده بى چى بگا ۰۰۰
مه گهر وورد و درشت كونه يادگارى چه ندان سالى ته مه ن هه لپ رى ت ،
پى كه نيز و گريان تى كه ن به يه ك بگا . كه يشته گه ره كه كه ۰۰۰ له دووره وه
قه ره بالفى به كى زۆرى به دى كرد ۰۰۰ به ره و غه لبه غه لپى خه ككه كه
رۆيشت ۰۰۰ چاوى به ده رگا شينه كه كهوت ۰۰ شاگه شكه بوو ۰۰ مى
له زوورنى ناو هه ر له دهم ده رگا وه له قاقاى پى كه نى نى داو ووتى :

- هارپړتۍ گيافې قوت خه لمت ناگما ...

خه لکه که نه يلقه مابون ، به سهر سورمانوه سه بريان
ده کرد ... به لايوه ناسايي بوو کسي له وان نده ناسي . به رهو
ديوه خان کشانديان ... هه شاماتيکي ژور دانيشتبون جمعي
دهات ... به زره ملن جني خوي کرده وه . چايان بو دانا ... له گه ل
خواردنوهی هر قومیک سه يريکي نه لاو نه ولاي خوي ده کرد ، وه ک
شتيکي وون کردې و لني بگه رې .

رووي له دانيشتووه کان کرد ، له قاقاي بيکه نيني دا ووتې :

- به راستي ژور پښ خوشحال بووم ... باوه پتان هه پښ له گه ل
بيستني نه هه واله قاجه گانم له خوشيان زه وي نه گرت ... باوه پناکهم
نيومش به قهدهر من دلخوش بووېن ... بو خوي لني دا ... هه روا
يزان تازه له دايک بووه ... پينج سان به دم خوشه مرؤف له شارو
که سو کاري دور پښ .

به رده وام بوو له قسه کردندا ، ناوه ناومش ناويريکي دهورو به ري
خوي ده دايه وه و چاري له سليچاني هارپړتۍ ده گيتر ... دانيشتواني
ديوه خانه گش سه يري يه کتري يان ده کرد ، هر دووکس سه بريان
خستبووه پښ گوئي يه ک پسه پسيان بوو ... ديقه تي رووي گشتياني
دا ته نيا خه نده يه کيان لني به دي بکا کچي وه کو ماري سر له جني
خويان هه په سا بوون .

له ناگادا ده سته يه ک زه لام به ژورور که و تنو له گه ل دانيشتندا به يه ک

لاوی دا بوو ۰۰۰ دوايي سلیمان تازه ژنی هیتنا بوو ، کژوی ساوا بوو ۰۰

یه کیان خژی بژ نه گیراو قسه که ی پښ بری ۰۰۰

سه ری خژی له قاندو ووتی :

– هر زوو زانیم نه م براده ره به هه له دا چوو ، نه م پیکه نینه ی پښ
هژ نی یه ۰۰۰ برادر نه وه مالم سلیمان نی یه ۰۰۰ تو به هه له دا چوی ،
سلیمان ماوه و نه مردوو مالیشیان ده رگاشینه که ی نه وسه ری که ره که .

حوزه پرانی ۱۹۸۸

★ ★ ★

« دهنگ نووسان »

چنه د سالتيك بوو خوځشت دهويست ۰۰۰ زؤر جاران دهويست
رازي دلتي بؤ بدرگينيتو ههگبهی دهروونتي بؤ بکهيتهوه ، بهلام
جورتهت ندهکرد ۰۰۰ له بهر خوځتهوه دهوتوت :

- له گهر قسه يه کي خه له تم بن پلن خوځ جاري کي تر چاوم له
بهرامبهری هه لئا بهت ۰۰۰

دهيان پيري ترت به خه يالدا دههات ۰۰۰ له دووا سالي خوځندنت دا
به يتويستت زاني شتيك بکه يتو بهرده له سر نم شهرمه هه ل بگريت ،
خوځشهويسي ته کتي بؤ بدرگينيت ۰ بؤ نم مه به ستهش له هه لنيك
ده گهرايت ۰ گه شتي زانستي نزيك که و ته وه ، وه گو سالاني پيشوو
دهست گرا به ناو نوومين ۰۰۰ به دنيا بوونت له به سهار بووني
خوځشهويسي ته کت شاگه شکه بوويت ، وا هه ستت کرد تازه چساوت
هه لئا وه و له دايک بوويت ۰۰۰ به لاته وه باشتريه هه ل بوو له گه شتي کي
وا دورو دريزو دور له گولنج ، دهروازي هه مو شتي بؤ بکه يته وه
نوهی هه ته بؤی هه لپريزيت ۰ گه شته که گرا ۰۰۰ چاره چاوی نوهت
بوو بينته ته نيشتته وه دا بنيشن ۰ به لام به سهر خوځيشي نه هيناو له
کورسي ته که ي دواته وه دانيشت ۰۰۰

کەوتیتە بێرکردنەوه ۰۰ لەبەرخۆتەوه دەتوت :

- تۆ بلۆی تائیتسا هەستی بەم خۆشەوێستی بە ئەکردبێن یان لەبەر
قەسەي خەلك بەسەر خۆی ناهێنێو نایەتەلام .

زۆر بیری تریشت بەخەیاڵدا دەهات . ۰۰۰ ئەوهی لێ خۆش
کردبوویت ، دانێشتنەگەي بوو لە دواتەوه .

دووبارە دەتوتەوه :

- ئەگەر منی خۆشەوێستبایە لە پشتمهوه دانەدەنیشت .
چاوه‌پۆی ئەوت دەکرد قەسەبەکت لەگەل بکات و دەرگای گفتوگوت بۆ
بخاتە سەرپشت ، بەلام لە بێدەلگی بەولاره هیچی توت لێ بەدی
نەکرد . ۰۰۰ کەوتیتە بێرکردنەوه کە چۆن بێخەیتە قەسو بابەتێکی
لەگەل بکەیتەوه ، بۆیە پارچەبەك کێکت پێشکەش کردو ووتت :
- ئەم پارچە کێکە بخۆ ، زۆر شیرین و خۆشە ۰۰۰ وێستت
قەسەي تریش بکەیت ، بەلام ئەو کێکەگەي پەت کردەوهو سووباسی
کردیت .

زۆر غەمبار بوویت ۰۰۰ ئارەقەي سوور و شینت کرد بەخۆت
داشکایتەوه ۰۰۰ هیوات پرا ۰۰۰ پاسەگەش بەردەوام بوو لە پێگا پڕین .

دوای تۆزێك بە دەستە ناسکەگەي مشتێ تۆ کودوی پڕزای بۆ
پاگرتی ۰۰۰ هەناسەت هاتەوه بەر ۰۰۰ شاگەشکە بوویت . هەرچەنە
قەت تۆوی پڕزای نەخوار دیو کەچی وەرت گرت . لەگەل
شکاندنێ هەر دەتێکدا کۆمەتێك قەسەت بەخەیاڵدا دەهات . تاوای
لێهات ئەمجارەيات بەتەواوی دلت لێی داوین بوو ۰۰۰ پریارتدا
سەرەتای بەرنامەي ئەم گەشتە بەسووبانەوهي دوو قۆلێ لەگەل ئەودا

به ناو باخچهای زه ورا دهست پښ بگهیت و خوآشه ویستی خۆتی بز
بدرکینیت • گیشتمجن ۰۰۰ له بهر مانه ویستی و شه گه تی تا ئیسواره
لئی پاکشان ۰۰۰ له خو هاستایت ۰۰۰ گه رووت گیرابوو ۰۰۰
ده نکت نووسا بوو ۰۰۰

هه ندهک خۆت هیناو بردو دهستت کرد به ئهم ۰۰ نهم به لام
سوودی نه بوو ۰۰۰ ته نانهت ته نیا ووشه یه کت له دم دهر نه چوو ۰۰ ههر
لهو پۆژموه تا کر دوا چرکه ی گه رانه وشه ده نکت ههر نه کرایه وه ۰۰۰
نه وه نهم بز ده کرا بچینه به رامبه ری و چاو بخه یته ناو چاوه جوانه کانی و
وینهی خۆتی تیا بیتیه وه ۰۰۰

ئهویش دلی ده دایته وه ده می روت :

- گه شته کت به دل نه کهوت ، دوا گه شتیشه نه گینا بۆسالی
تاینده تۆکت ده کرده وه •

تۆش له سه ره له قانلن و به ده ست ئیشاره ت دان به ولاره هه چه
ترت له توانادا نه بوو •

ئاداری ۱۹۸۷

« تاوان »

بۆ نژىگەى سالتىك دەچسور مەراقى لەم قوتابخانەىە دابوو ۰۰۰
خووى بە دانىشتنى بەردەرگاگەىەوۈ گرتبوو ۰۰۰ زەلامىنگى سەرو
پىش سىبىى چاۋگىزى بەك كەوتتور بوو ۰۰۰ ھەموو بەيانى بەك لەگەن
تارىكو رووندا دەگەيشتە جىن ، لە ژوانى دوا نەدەگەوت .

لەگەل ھاتنى بەكەم قوتابى تا دوا قوتابى بەرد بارىنى ئەم
بەستەزمانەيان دەگردد بەشىتە شىتە گوئىيان پە دەگردد .

بەرتۆرەبەرى قوتابخانەكە زۆر بىرى لەھالى ئەم زاتە دەگرددەوۈ
بىن ئەوۈى بىگاتە شىتىك ۰۰۰ زۆر جارائىش داواى ھاتنە ژوررەوۈى لىن
دەگردد پارەو يارمەتى بۆ رادەگرت كەچى وەرى نەدەگرتو بەماتى
دەمايەوۈ .

دېمەنىكى زۆر غەمكىن بوو ۰۰۰ نە وازى لى دەھىتانو يەقىسى
بەرئەدان ، نە يارمەتى بەكەى وەر دەگرت .

لەو نەدەچور شىت يان گىلرو ھوڭ بىت بۆيە ببوۈ ھەوئىنى
بىرگرددنەوۈى بەرتۆرەبەرۈ مامۇستايانى قوتابخانەكە ۰۰۰ بىرو ھۆشيان
لەلاى ئەو بوو دەيانوئىست تىنى بگەن .

بهردبارینو ناره‌حمت کردنیشی له‌لایهن قوتابی‌یانسه زیاتر ته‌نگیات به
به‌پژوه‌به‌ر هه‌لچتی بوو ، هانیان ده‌دا هه‌ولتی دورخستنه‌وی بدات یان
له‌بنج‌و بنه‌وانی نه‌یتی‌به‌کانی ده‌روونی بگات .

به‌یانی‌به‌کی زوو ، تازه‌زنکی وانه‌ی به‌که‌م لێ درابوو ، قیزه‌یه‌ک
به‌رزبۆوه ، له‌ده‌ره‌وی قوتابخانه‌دا بووه هه‌لا ۰۰۰ دوا به‌دوای نه‌وه‌ش
قوتابیان به‌پراکردن به‌وه‌و ژووری به‌پژوه‌به‌ر هاتن ، بێ‌یان پراگه‌یانده‌ کابرا
ده‌یه‌وئێ (لافان) بیات ۰۰۰

لافان قورگی پر گریان بوو ۰۰۰ له‌ نامیزی کابرا‌دا وه‌کو داربی
ده‌له‌رزی ۰۰۰ وه‌ختا بوو تۆق بیا .

به‌پژوه‌به‌ر خۆی گه‌یانده‌ئێ ، لافانی له‌باوه‌ش ده‌ره‌هیناو ووتی :
- پۆله‌ مه‌گری ۰۰۰ وه‌کو باوکت وایه‌ نات خوات ۰۰۰ ترسی
پوچی به ، قه‌ت مرۆئی وات نه‌بینیوه‌ ؟!

لافانیش له‌ترسان ده‌می به‌سه‌ر به‌که‌دا قه‌سه‌بوو نووقه‌ی
پرا بوو ۰۰۰

لافانی به‌پێی کرده‌ ژووره‌وه‌ روی کرده‌ کابرا ووتی :

- خاله‌ گیان من له‌مه‌به‌ستت ناگه‌م ، ده‌ته‌وئێ یاریان له‌که‌ل
بکه‌یت یان بیان تۆقینیت ؟

هیچ وه‌لامی نه‌دا‌یه‌وه‌ . فرمیتسک چاره‌کانی پر کردبوو . . .
دلۆپ دلۆپ فرمیتسکی زیو به‌سه‌ر ریشه‌ سببی‌به‌که‌یدا ده‌تکابه‌ خواره‌وه‌ .
لێی دووباره‌ کرده‌وه‌ ، بێ‌ سه‌وود بوو ۰۰۰ وازی لێ هیناو
گه‌پراوه‌ ژووره‌که‌ی خۆی .

هر له و پڙوهه كهوته بېر كړنه وو له بهر خو په ووه ده پوزت :

— زېده لم هموو منالانې قوتابخانه پو ته نيا لانې گرت ۱.
ته گهر مه سه له ياري كړدن بيت خو گشت منلان نيسكيان سوو گه و چه
له ياري ده كـن . ، به لام گرتنو كوشيني لانان بهم شيوه به قـت
له ياري كړدن ناچيت ...

ده يان بېري تری پو دهات . تابلنې مه سه له به كي نالتزو لیل بو
وه كړي كوزره و ابو هر چه له ه و لې پو ده دا پوې نه ده كرايه وه .

پږوېكي تر زهنگي دوا وانې قوتابخانه لني دده ، به يتا په يتا
منلان ده چرونه وه ... هاواري منلان بهرز پوزه ، به شه پوډل خوږيان
كوتايه زووري كارگيري ، به گريان روويان كرده به پيوه بهرو ووتيان :
• ماموستا ديسان شپته كه لانې گرتنه وو ده په وې بيبيات
• به پيوه بهر راي كرده ده وه ، كهوته دواي و لانې لني سه نده وه .

ثم جارويان هر به و نه نه وه ستا ، بيبي كـا برای گرت و
رايكي شايه زووره كه ي خوي . پوې ووت :

— پيم نالني پوچي مه رقت لم مناله داوه وازي لني ناهيني ...
خو ته گهر مه سه له ياري كړدن بيت نه مانې تريش ره كو نه و منالنو
چه له ياري كړدن ده كـن ، به لام دياره تو نيازت خراپه و ده ته وې
كه تنيك بـگهي ۱۹

پن دهنكي به رده ي به سه ردا گيشا ... جاران ناسايي خوږ ،
خوږ فرميسكي به سه ر روودا ده تكايه خواره وو كو كه كوگيش
شېرزه ي كړدبوو ...

به‌زۆر شتېواز له‌گه‌لې دوا يېن سوود بوو ۰۰۰ گه زانې به‌نهرمي
ناگاته هيچ نه‌لجاميک ، ده‌ستي کرد به هه‌په‌شه لي کردن ۰۰۰

ته‌له‌فۆنه‌گه‌ي راکيشنا به‌ردممي خۆي ووتې :

– هه‌ر ئيستا نه‌گه‌ر قسه نه‌گه‌يت پۆليست بۆ بانگه ده‌گه‌م ؟
هه‌موو له‌شي هاته له‌رزين ، خۆي هه‌لکوتنا سه‌ر قاچه‌گانه‌ي و ته‌له‌فۆنه‌گه‌ي
له‌ده‌ستي ده‌ره‌يتنا ، گه‌وته قسه :

– به‌س نه‌مجاره ليم گه‌رئو پۆليسم بۆ بانگه مه‌که هه‌موو
شتيکت يېن ده‌ليم .

هه‌ناسه‌يه‌کي هاته‌وه به‌ر ، ته‌له‌فۆنه‌گه‌ي دوور خسته‌وه و ووتې :
– خاله گيان نه‌رموو ۰۰۰ چيت هه‌يه ييلې منيش گه‌وه‌ي له
توانام دا هه‌بيت بۆتي ده‌گه‌م و دريغي ناکه‌م .

روي کرده به‌په‌په‌به‌ر ، به‌قورگي پر له‌گه‌ريانه‌وه ووتې :

– من درنه‌ه نيم ، شيتيش نيم ۰۰۰ وه‌کو ئيه‌ه مرۆقم و هه‌وشم
هه‌يه . به‌لام منالان ليم ده‌ترسيين ، به‌شيتيم تن ده‌گه‌ن ۰۰۰ ته‌نانه‌ت
ئيه‌وش هه‌روام تن ده‌گه‌ن ، ناهه‌قيشتان ناگه‌رم ۰۰۰

له‌په‌مه‌ي گه‌رياني دا ، به‌ده‌نگيكي به‌رزه‌وه ووتې :

– به‌س نه‌يه كچه‌كه‌شم هه‌روام تن ده‌گار ۰۰۰

قسه‌گه‌ي ته‌راو نه‌کرد ، قووتي داوه .

به‌په‌په‌به‌ريش له‌ناو زانه‌گانه‌ي دا توابه‌وه ۰۰۰ فرميسك له‌چاوي
قه‌تيس ماپوو ۰۰۰

دوی تې کردهوه ، دهستی خستهوه سهر شالی و ووتی :

– دهزانه تۆ دېنده نیت ۰۰۰ بهلام من تې ناکهه ا تکایه قسهکانت
تهوار بکه ؟

گرزی بهوه ووتی :

– دهزانه بۆ واده لوی ۰۰۰ ده تهوی نهینی بهک بدرکتیمو به به کجاری
له دیتنی بې بهشم بکه پت .

• نه مندهی ووتو هه ستایه سهر بې ویستی بچیته دهرهوه .

به پرتوه بهر دهستی گرتو پنی ووت :

– به لیتت داومه تې هه موو شتیکم بې بلتی، که چی وا ده بینم ده تهوی
بچیته دهرهوه و پیم نه لوی ؟

پیکه نین و گریانی تیکه ل به بهک کردبو ۰۰۰ چنده جاریک لیه کانی
لیک دان ویستی شتیک بلتی بهلام قسهی بۆ نه هات .

• دووباره دهستی دایهوه ته له فۆنه کهو ترساندی بهوه .

زوو دهستی خستهوه گیرفانی ، پیناسه کهی دهره پیا خستهی
سهر میزی به پرتوه بهرو پر به دهنگ هاواری کرد :

– نه ههش پیناسه کهم نه گهر بهروام بې ناکه پت ۰۰ من باوکی لافانم .

بۆ ده بې منالی خو شم لیم قه دهغه بیتتو نه توانم بی دوینم ۰۰۰ بۆ
نه هه تاوان بیتت .

دوای خویندنه وهی پیناسه ک ، به ووردی هدر له تۆقی سهری بهوه

تا ژیر بچی کهوته روانینی دیمه نی کابراو له بهر خو بهوه ووتی :

- ناچیتته ئەقلەوہ ئەمە باوکی لافان بیت بەلام ناوہ کەش دەقار دەق
خوێتتی !!

هەندیک سەری لەقاندو ووتی :

- نازانم چۆن باوەرت ین بەکم که تۆ باوکی لافانیت ؟

لەبەزمی گریانێ داو ووتی :

- که تۆ بەم پیتاسە باوەر نەگەیت ، پیم ناڵێی ئەی بەچی باوەر
دەگەیت ؟

زیاتر لێی جووہ پیتشو گەوتە دل دانەوہی ، پێی ووت :

- خالە گیان لیم ناگیریت ۰۰۰ سەرم لێ شیتواوہ ۰۰۰ که سەیری
دیمەنی تۆو لافان دەگەم بەقەد زەووی ئاسمان دوورن ۰ لافان وا پێکو
پێکو گەشاوہ ، تۆش پیرو بەک گەوتە سەرو ریش تیک ئالۆزاو ۰۰۰
نازانم ئەمە چۆنە ؟

سەری بەرزکردەوہ ، روی لەئاسمان کردو ووتی :

- ئەم خواپە شایەدە من باوکی لافانم ۰

دەستی گرتو لەسەر کورسی بەکە داپیشاندو ووتی :

- ئیستا دلنیابە باوەرت ین دەگەم ۰

هەناسەبەکی درێژی هەلکێشا ووتی :

- گەواتە لافانم دەدەیتەوہ !

- بەلێ ، منالی خۆتەو سەربەستی لەبردنەوہی کەس نییە
پێکات ین بگری ۰ بەلام شتیک هەبە دەبێ بیزانیت ، لافان لەزیر چاودێری

بهشی سهر بهر شتی ساوایانه ، ده بڼی ناگاداریان بکه موره ، نهوسا به توی
ده سبیرم .

تهله فونه کلهی هه لکرت ، بهر پتوه بهری سهر بهر شتی ساوایانی
وه درگرت ۰۰۰ ووردو درشت مهسه له کلهی بۆ کتیراوه ۰۰۰

دوای تۆزیک تله فونه کلهی داخستوه ۰۰۰ له بهر خزیهوه ووتی :

- ئهه له زالمه ۰۰۰ زنی خۆی گوشتوه ، منالیکیشی
فرۆشتوه ۰۰۰ ئیستاش که له بهندیخانه بهربوهوه ده بهوی ئهه تاقه
منالهی بفرۆشیت ۰۰۰ کنی بزانی دادگه هه جری خستۆته سهرو مافی
ههزانهی ئی سهندۆتهوه ۰۰۰ چاک بوو تله فۆنم کرد ۰۰۰

له بهر پتوه بهر چوهه پتیش و پنی ووت :

- له گهل کنی قسه ده کلهیت ۰۰۰ چیان ووت ، دم ده نهوه ؟

- نهخیر .

خۆی هه لکوتا سهرمیزه کلهی و بهههردوو دهست چاکه ته کلهی
باکیشا ووتی :

- زانیم نهینی به کهم پنی ده درکینیت و نام ده پتهوه .

شوباتی ۱۹۸۸

« یۆیلی ئالتوونی »

ھەر لور پۆزھومی ھەوالی دەرکردنی خۆم لە کۆلیجدا گوئی ئی
بوو ، ئۆقرەم ئی پرا ۰۰۰ دەرگا نەما رووی تێ نەکەم ۰۰۰ بەرپۆه بەری
کۆلیج و سەرۆکی زانکۆ ، گشتیانم بەسەر کردنەو و سوودی نەبوو ۰۰۰
زۆرم بیرکردەو و بێ ھودە بوو ۰۰۰ دەرکردنم لەسەر ھەلەبەکی بچووکی
کۆمپیوتەر ناچیتە ئەقلى هیچ کەسێکەو ۰۰۰ جەنابی بەرپۆه بەری
کۆلیج خۆشی دەبووت (بەلاموہ سەرە کە ناوی تۆش گەوتۆتە نیتو
لیستەى کۆمپیوتەرەو) سەرەرای ئەمەش ھیچی بۆ نەکردم ئەو نەندە
نەبیت بێی پراگە یاندم کە خۆم بگەینە لای جەنابی وەزیر و مەسەلە کەمی
بۆ زوون بگەمەو بە لێکو چارەبەکم بکا .

ئەوێ راستی بیت چوونە لای جەنابی وەزیرم پشت گوئی
نەخستبوو ۰۰۰ دوو جارن بۆ دیدەنێی سەفەرم کرد نەگەیشتمە
خزمەتی ۰۰۰

ئەم مەسەلەبە زیاتر لە مانگیکی بەسەردا دەر بوو ۰۰۰ پۆزۆیکیان
بەخە یانم داھات کە بارەگای یەکتیتی گشتی قوتابی یان و لاوانیش
بەسەر بگەمەو ، تاکە شوێن بوو بەسەرم نەکردبیتەو ۰۰۰ ناوی خوام
ئێ ھیتاو بۆم تێ تەقاند ۰۰۰ گەیشتمە جێ ۰۰۰ ھەر لە بەردەرگای

ههوشه تا ده گاته زوورهه لهه بهرو لهه بهر كیژۆلهی جوان وهستا
بوون ۰۰۰ كۆل بهدهست بهچهپله بهرئییان كردم تا گه یستمه بهردهم
جنگری سهروك ، ئهویش بئ سئو دوو بهرهو سالۆنه گشتی بهكه
بای كیشام .

تئ نهگه یستم مهسه له چی بهو ماوهشی نهدام هیچی بۆ بدرکینم ۰۰۰
كه قاجیشم نایه زوورهه بهكه پارچه دانیشتوی سالۆنه كه له بهرم
ههلسانه وهو به فهرموو فهرموو شهرمی دونیایان به سهرمدا باراند ۰۰۰
ناره قهی سوورو شینم بهدهردابوو ۰۰۰ هه موو تاجو نهمه له سهر شان
بوون ، بریقو هاری قۆنده ره ی پایان هۆله كه ی خستبووه سه ما ۰۰۰
له پیزی پیتشه وه لاقه نه نه یه كه ی چۆلم بهدی كرد ، لئی دانیشتمو شاده یه كه ی
به هه قه م هینا ۰۰۰ چاو قوچانیکه ی بئ نه چوو پاقلاووه كو كام بۆ هات ۰۰۰
له خواردنه رمی دو دل بووم ۰۰۰ ناخیری هه ر جورته تی ئه وم نه كرد
بیهۆم ۰۰۰ هه نه دێك خۆم هیناو برد ویستم له سه روکی به کیتی بېرسمو
مه سه له كه می تئ بگه یه نم بهلام بهختی من له پاریزگاروه تا ده گاته
سه روکی زانکوو به پیره به ری کۆلیجیشمان روویان له وی کردو به ژوور
كه وتن ۰۰۰ بووه پۆزی حه شر ۰۰۰ هه ر له گه ل هاتی مینوانه كان نه و
دوو كه سه ی له ته نیشتم بوون ههلسانه سه ر بئ ، منیش بئ ئه وه ی بزانه
مه سه له چی به ههلسامه سه ر بئ ، قووم بۆ گیراوه ، ئیتر له یه كه م
مینوان بگه تا ده گاته دوا مینوان كه وتنه ده ست له ملانمانو به پیره زه
منشکیان پر كردم ۰۰۰ واقم وورما بوو نه م ده زانی ئه م پیره زه بای به یان
له چی بوو ۰۰۰ ده مویست خۆم رزگار كه م به لام خراپتر له دواتر بوو ۰۰۰
هه ر جار یکیش سه رم هه لسه بیری سه روکی زانکوو به پیره به ره كه مانم
ده بیینی هینده ی تر هه ناسه م لئ ده پرا ۰۰۰ وپله گری ته له فزیو نیش وه کو
به روانه به دوره ماندا سووری ده داوه ۰۰۰

ئەوئى پاستى بىت مەسەلەكەى خۆم لەبىر چو ، ما بگەوما
 بىر كۆرئەئو وە بزانم ئەم كۆبونەئو يە چى يە ، بەلام ھەر ئەمزانى ۰۰۰
 ئاخىرى بىر بارم دا بىرى بلىم ، روم كۆرئە سەزكى يە كىتى و بەسەد
 ئالەى عەلى پىم ووت (دەزانى مەن بۆچى ھاتوومە ؟) ئەوئىش سەرى
 خۆى لەقاندو بەزەردەخەنە بەكۆ ووتى : (دەزانم ۰۰۰ دەزانم ئەى
 چۆن ياخوا بەخىر بىرى) ۰۰

دەستى بۆ باكەتەكەى درىژ كۆرئە جگەرە يەكى دامەن ، ھەر چەئەدە
 قەت جگەرەم نە كىشاپو و كەچى نازانم چۆن خۆم لەبىر كۆرئە وەرم گرت .

دووبارە جورئەتم دا يەو بەر خۆم روم وەرچەرخاندەو لای ھەر
 وەكو جارەن ووتەم (دەزانى ۰۰۰) ماوئى ئەواو كۆرئە نەدام ، بەسەر
 لەقاندەئو ووتى (دەزانم ۰۰۰ دەزانم) لەر لاشەو سەزكى زانكۆ
 سكرتيرەكەى ئارد بەشوتىماو بانگى كۆرئەم ۰۰۰ چوومە لای ، سەرى ھىئا
 بىشت كۆرئە ووتى :

- دەمەن بەنابەخشىت ، بەخۆت دەزانى رۆتئىنى دائرە وا لە مۆزف
 دەكا كە شەرەمەزار بىتو چاكەى بىن نەكۆرئە ۰۰۰ ئەگىنا ئىمە دەزانىن
 ناوەكەى تۆ بەھەلە كەوتۆتە نىو لىستەى كۆمبىوترو سووچى ئىمەى
 تىانىە ۰۰۰ بەلام سەرەپاى ئەمەش قەيناكا تۆ ھەر لەم رۆزە دەتوانى
 بگەرئىتەو كۆلىچ و وەكو جارەن بخۆئىت ، بەرپو بەرئىستان خۆى
 ئىرە يەو ئاگادارە .

پىكەئىتەم ھات ۰۰۰ وىستەم سوپاسى بگەم بەلام قورگم گىراو
 قسەم بۆ نەھات ئەوئەندە نەبىت مەئىش وەكو سەزكى يە كىتى دوو جار
 سەرم بۆى لەقاندە .

ئەوئەللىمى شاگەشكى ئەوئە بېرۇم كە لە قەنەنە زلە كە رزگارم بوو،
ئەوئەندە بە مەسەلەى گەرانەوئە كەم دلخۆش نە بووم ۰۰۰ بەرەو دەرگا
كشام ۰۰۰

سەرۆكى يەكئىتى مەلساۋ ھاتە دوام ووتى :

ۋا بزانم مەن بەھەلە لە مەبەستت گەشتووم ۰۰۰ ھىچ ئىشت
نە بوو ؟

ھىچ خۆم تىك نەدا ووتم :

- نەختىر ، تەنيا بۆ يىرۆزبايىتان ھاتىرۇم بەلام نازانم بەچى
بۆنەيە كەوئە يە ؟

ووتى :

- جەزنى يوبىلى ئالتوونى يەكئىتى مانە .

دوۋ جاران سەرى خۆم بۆ لەقاندو بەرەو دەرگاى ھەوشە كشام .

كانونى يەكەمى ۱۹۸۵

★ ★ ★

« شیخ عه بدولا »

چەتەد سالیك بەسەر مافی خانە نشیئیتی یەگەیدا رەت بوو بوو ،
بێ ئەوی ئاوریکی لێ بەنەووە رەزاهەندی بۆ بنوینن ، فەرمانبەریکی
کارامەو لێهاتوو بوو بۆ یە دەستیان لێی بەرنەدەبوو . . .

سکالایەکی جوان و رازاوی بۆ بەریوە بەری گشتی نوومی و تیایدا
ناری شیخ عه بدولایەکی هینا بوو گوا یا لە یەکن لە بەریوە بەریکی یەکانی
سەر بە بەریوە بەریکی یە گشتی یەگە ی خۆیانەو فەرمانبەریکی بەتواناو
بەهرەدارە ، گرەنتی ئەوی بۆ دەدات گە شایستە ی پرکردنەوی ئەو
فەرمانە بیت و ئە شوینی ئەو بکریت بە بەریوە بەری پشکنین .

بەریوە بەری گشتیش دەم و دەست رەزاهەندی بۆ نواند بەمەرجی
ئەو شیخ عه بدولا ناو لە شوینی ئەو بکریت بە بەریوە بەر . . .

هەر ئەو پوژە دەست کرا بە تەلەفۆن کردن . . . داوای ناردنی
لیستە ی خەدە مات و دۆسی یە شیخ یان کرد لە گەل هاتنی خۆیشی بۆ
دیده نیی جەنابی بەریوە بەری گشتی . لە بەریوە بەری دارایی و
کارگێری یەو تاکو دەگاتە بچوکتیرین فەرمانبەری خۆیەتی فەرمانبەران ،

شاهباشیان بڑی کردو چاکہ کی ٹم ھے کبزاردنی شیخیان کردہ ھی خۆ ۰۰۰

بەھەر حال شیخ بەگورجی گەبشتە جزو ھاتە لایان ۰۰۰ قەتیش
باوەری نەدە کرد ئو خەگەتەیان کردیبت ، فرمانبەریکی وون بووی بەک
گەوتووی بەسالاجووی وا دوورە بەرێزیان بۆ ئم فرمانە مەژنە
بیرکەوتبیتەو ، لە کاتیگدا بەری چەند رۆژیک بەناوی گەم تەرخەمی یەو
مووچەیی ھەفتە یەکیان لێ بری بو .

ئەو لیوہ رۆیەیان گەرەو بچووکێ بەرێوہ بەرێتی گشتی لەسەر
حسابی شیخ گەوتنە سەر خواردنی گەباب ، کەس شەقی لە گەباب
ھەلنەدەدا ۰۰۰ بێ لە دا بەش کردنی دیاریش بەسەر بەرێوہ بەری دارایی و
کارگێری و گەرەو بچووکێ بەشی خۆیەتی ۰۰۰

نان و گەباب خۆش بیٹ ، ئیش و کاری ھەفتە یەکیان بە نیو مەعات
تەنجام دا ۰۰۰ بەخیرایی نووسراوی ھەلزاردەنەکی شیخیان لە جاپ داو
بەرەو نووسینگەیی بەرێوہ بەری گشتی یان بەرێ کرد . ھەمووی چەند
دەقیقە یەکی نەبرد ھاتن بەدوای شیخ داو بەرەو زووری بەرێوہ بەری
گشتی یان گشانە ۰۰۰

شیخ لە خۆشی یاندا ھەر ئەو تە نەدەفری ۰۰۰ زیکی پیلاوہ کانێ
رۆژە پی بەک دەپۆیشت ۰۰۰ بۆین باخەگەشی وا توند بەستبوو ئەو تە
نە دەختکاند ۰۰۰ ئەو نەدی قۆلانیو تیرۆس لەخۆی دا بوو ئەو ناوی
تەنی بۆوہ ۰۰۰

تەنێ لایەن بەرێوہ بەری گشتی یان

شیخ لە لایەن جەنابی بەرێوہ بەری گشتی یەوہ پیتشوازی لێ کرا .

جه نابی بهر پیره بهر گشتی که و ته بیاهه کلدانی شیخ و لاوانده نوی ، گوایا
بۆ ئه و فرمانه پر به بنستی خۆیه تی و هر قابیلی ئه وه ۰۰۰

شیخیش نارو ناوه دهستی بۆ چاویلکه که ی ده برده وه و کۆکه کۆکی
له خۆی ده هیئاو قونه تا تکرێ بوو ۰۰۰

له ناکار بهر پیره بهری بهسکین به ژوور که وت و فرمان بهر یکیشی
به دوا یه وه بوو ۰۰۰ روی کرده بهر پیره بهری گشتی و بۆی ووت :

- جه ناب ئه مهش شیخ عه بدولا که به جه نایتم ووتبو بۆ دانانی
له شوینی من •

بهر پیره بهری گشتی به سه ر سوورمانه وه ووتی :

- چۆن !؟ ۰۰ بۆ گوایه ئیمه چند شیخ عه بدولا مان هه یه !؟

ما یسی ۱۹۸۷

« مهسه له ده دیناره گه یه »

ده سالی په به قم له گه ل دا به سهر برد بڼ نهومی تو زقالتیک سهرم
له لیبرسراوی به منی خو یه تی فرمانبه ران ده ربجی . کاروباری لیژنه ی
حسابکردنی خزمه تی خستبووه ژرر ده سستی خو یه یه وه ، ماوه ی نه ده دایسن
یارمه تی به یڼ .

رؤژ نه بوو ده یان کریکارو فرمانبه ری دائره کانی سهر به
ده زکاکه مان ، روومان تی نه کنه و دادو بسن داد له ده ست دواکه وتنی
حسابکردنی خزمه تی سهر بازی و کریکاری یان نه گه ن . . .

هه قیان بو ، ههر رؤژیکی دواخستنی هم کاره ده بوو به هسوی
زیان لیدانیانو به رزنه بوونهومی موچه گه یان . زور جارن خو م تس
هه لده قورتاندو ده مویست هه ندیک له و کاروبارانهم بداتی و له جیاتی له و
نهرکه که به جی بیتم ، به لام ماوه ی نه ده دام و قهرزایشی ده کردمه وه .
ناچار ده بووم هه ناسه یه کی سارد هه لکتیشم و به کت و ماتی بیتمه وه .

رؤژیکیان کریکارنک له دووره وه هاتبوو . . . ههر پرتو و بۆلوی
بوو . . . منیشی گویم بۆ هه لخت ، دیار بوو ههر باسی ستمه د دیناری

ده کرد گرایه له و رۆژهوهی مهعاهه له کە ی لامان خهوتۆوه ئه و گدزمه
باره یه ی له دهست چوه .

دمت ووت له گه ل ئه ویشیان نی یه هه ر خۆ ی له گوره ته برد
دوای بێ هینوا بوون روی له من کردو به بو بهزی ییزاری یه وه به دهنگی بهرز
هاواری کرد :

– کوا ویزدان !؟ کوا مرۆ ئایه تی !؟ کوا دین !؟ من ئیستا که له و
بهزی کهم ده راهه تیدام و مناله کانم نه خوشن ، پارم نی یه لێ یانی خهوج
بکه م که چی ئیوهش بهزه ییتان پیم دا ئایه ته وه . دلم بۆ ی زوورا یه وه به لام
بێ سوود بوو . . . هه ر له و رۆژه وه که وتمه بیه کرد نه وه له نه یینی
دوا خستی ئه م چۆ ره مهعاهه لاتانه که چی هه ر له جیهانی پر له نه یینی و
شاراوه یی دا مانه وه تا ئه و کاته ی لێ به سراوی به شی خۆ یه تی خانه نشین
کرا و ئه رکی هه ل سوورانی به شه که به من سپیردا . . .

دوای قیر بوونم بریارم دا بهر له هه موو شتیک ده ستیک به م
مهعاهه لاتانه دا به ینم و ئه م کرێکارو فه رمان به ره به سه ته زمانانه له م گێژا وه
به زکار بکه م . . . ناوی خوام لێ هیناو له تاقه رۆژی یه که مدا به شیک
زۆریم جێ به جێ کرد .

بۆ به یانیش به جایم که یاندن و بۆ لای جه نابی به یۆ یه به رم به رد
قه له می له سه ر نوو سرا وه کان چه تی ۲ هۆ ییتیکی لێ کردو چاوی
خسته ناو چاوم ووتی :

– ئه م ئه زبه ته چی بوو !؟

منیش زۆر ئاسایی ووتم :

– جه‌ناب هیچ‌له‌زیه‌ت نی‌یه ، به‌نا به‌خوا هر‌ ئیستا له‌وانه‌ی
تریش ته‌واو ده‌کهم ۰۰۰

قسه‌کانه‌م ته‌واو نه‌کردبوو ، به‌توو‌په‌یی‌یه‌وه چووه ده‌روه ۰۰۰
سه‌رم سوورما ۰۰۰ له‌به‌ر خۆمه‌وه ووت‌م :

– تۆ بێ‌ئی شتیکی خرابم کردی‌ت یان جه‌نابی به‌پێ‌وه‌به‌ر هه‌ر
خۆی ته‌واو نه‌بوو گیروگرفتی تایبه‌تی خۆی هه‌بیت و به‌منی دارشتی .
ده‌یان بیری تریشم ده‌کرده‌وه .

تا‌کو حه‌فته‌یه‌گیش مه‌عامه‌له‌کان له‌زووری به‌پێ‌وه‌به‌ر ده‌نه‌هاتن .
وه‌کو به‌ردی ژێر گۆم‌یان به‌سه‌ر هات .

خۆم بێ‌ نه‌گیرا ، بۆ به‌سه‌ر‌کردنه‌وه‌ی دووباره‌ چوومه‌وه‌ لای ۰۰۰
هه‌شتان وورتم لێ‌وه‌ نه‌هاتبوو ، خێرا مه‌عامه‌له‌کانی خسته‌ ناو
ده‌ستم ووتی :

– له‌ لای خۆت گه‌لیان به‌وه‌وه ، مانگی ته‌نیا دوو دانه‌ی بۆ ئی‌مزا
بێ‌تیره‌ لام .

بێ‌گه‌نیم هات ووت‌م :

– جه‌ناب ئه‌م ئه‌رکه‌ی بۆ‌چی‌یه‌ ۱۹ وا ته‌واو بووه ، پزگاریان بکه‌ با
پزگارمان بێ‌ت .

به‌توو‌په‌یی‌یه‌وه ووتی :

– ده‌ته‌وێ‌ ئان به‌رومان بکه‌یت ؟ ۰۰۱۹ یه‌که‌کار‌تۆن مریشک به‌ده‌م
خۆشه‌ !

زیاتر سه‌رم سوورما ، هیچی لێ‌ تێ‌ نه‌گه‌یشتم ووت‌م :

- جه‌ناب نان برانی چی و مریشکی چی ۱۹ من هیج له‌مانه تن ناکم
تکایه تیم بگه‌په‌نه .
هینمن بۆوه ، به‌ریز لیتانه‌وه دای‌نیشاندم ۰۰۰ ناردی چایه‌کی
شیرینم بۆ هات ۰۰۰

ئیشتر مابگه‌ویته شکانده‌وه‌ی لئیرسراوی کۆن و ووتی :

- ده‌بوایه هه‌رزوو بزاتم سووچی تۆ نه‌بووه ، کم ته‌رخمی له‌و
قورمساغه بووه تی‌ی نه‌گه‌یاندوی ۰۰۰ ئه‌ی چۆن من ده‌زانم له‌وه چ
مالیکه بۆ خۆی خانه‌نشین بووه خه‌می ئیمه‌شی نی‌یه ۰۰۰ چ باکی
بیتمانه ئیمه له نیوجوانی ئه‌م کریکارو فه‌رمانبه‌رانه‌وه مانگی ده تاکه
دیناری ره‌به‌ق به‌دۆرینین .

له‌هه‌به‌ستی نه‌گه‌یستم تیم ووته‌وه :

- جه‌ناب به‌ته‌واوی تیم بگه‌په‌نه مه‌سه‌له‌ی ئه‌م ده دیناره چی‌یه ؟
ووتی :

- مه‌سه‌له ده دیناره‌گه‌یه ۰۰۰ یاسا پئی به‌ئیمه‌ی لیژنه‌ی
حسابکردنی خزمه‌تی سه‌ربازی و کریکاری داوه مانگی ده دینارمان بۆ
بخریته سه‌ر هه‌وچه‌گه‌مان به‌مه‌رجیک مه‌عامه‌له‌کان له مانگی‌دا له دووان
که‌متر نه‌بن . جا له‌گه‌ر ئیمه له‌وه مه‌عامه‌لاتانه هه‌موو چی به‌جی بگه‌ین
ئه‌وا تا‌کو چنده مانگی‌ک به‌تی ئه‌م خه‌رجی‌یه ده‌میتینه‌وه .

حوزه‌یران ۱۹۸۳

« کۆنه ههوار »

ماوه یه کی زۆر بوو له کەسو کاری دوور بوو . . . باری ژيان
وای لێ کردبوو بۆ پهیدا کردنی لوقمه يهك نان حموت کیتو بپریت . . .
بیسار بگهڕێته وولاتی غهویی ، غوربهتی ههڵدهستێو یادی گهورهو
بجووکی ئاواپی به کەمی ده کاتهوه .

زۆر جار ان دۆش داده ما ، بیری ئاواپی به کەمی ده کردهوه دهی
ووت :

- بهس لهم جاره یان دهستم له گونده کم گیر بیتهوه قهت
جێی ناهێلم . . .

ئێواره به کیان له چایخانهی مهجکۆ دانیشتیبوو . . . ههوالی مردنی
یه کێک له خزمه کانی پێن گه یشت . . . له جێی خۆی تاسا . . . بێ نهوی
بگهڕێتهوه هالێو به کەسێک بلێن ، به گورجی چووه گهراج و بهرهو
گونده کەمی گهوتە ری . . . بێش بانگی شتیوان گه یشته جێ . . . ملی
رینگای مزگهوتی گهورهی گرته بهر . . . له ته نیشت خاوهن پرسهوه
دانیشتی و فاتیمه خوێندرا . . . دهمی کردهوه و گهوتە لاواندهوهی :

- پياوى چاك بوو ... به حذرته يوم له مجاره شيان بم ديتبا ...
دهردى غهريبي زور گرانه ... بهرد له جتي خوي به سئنگه ...
زور قسه تريشى كرد ... له وانيش سه زى خويان بو ده له قالدو
قسه كانيان به سئنگه ده كرد ...

زياتر تن هه لچاره :

- بريايم داوه لهم زوانه واز له وولاتى غهريبي بيتمو بگهريموه
كونه هه وارى خوم ... بهس توژيك ده ستي خوم بينمو ده رامةم بيتته
ده سست ، ده گهريموه تيره ، نيو نيوه خزم و كسو كارم ...

ئوهى ههى بوو هه لى پشت تا هه لى شتوانيش بانكى دا ...
نويزيان كردو لى بوونهوه ... هه ر كه سهى پتلاوه كاني له قاچو كردو
به رهو مال گه رايه وه بى ئوهى كه ستيك ته كليلى برده نه وه هه لى
لى بسكا ...

زور غه م بار بوو ... دوش دامما ، قهت ئوهى به خه يالدا
نه هه اتبوو ... سه يريكى هه لى مزگه وته كهى كرد له خوي و هه لى گوند
زياتر كه سى ترى لى نه هه بژوه ...

زور برسى بوو ... نانى نيوه پويشى نه خواردبوو ، بويه هيزى لى
برابوو ، ذكى قورهى ليوه ده ههات .

ناوه ناوهش سه يريكى هه لى ده كرد ، دلى بهو خووش بوو له گه ل
خوي بييا ته ماله وهو شتنيكى ده رخوارد بها . مه لاش كه وتبووه گه رمهى

نویژانر نویزی له دوای نویژ داده به ست ۰۰۰ ناچار لهویش دهستی
به نویژگهڤن کرد ۰۰۰ جارو باریش سه یه یسکی مه لای ده کردو له دلی
خویدا ده یووت (هه هه هه نه ییت مه لا له گه ل خو ی ده مه اته وه) .

کاتیک مه لا له نویژکردن بۆوه هه لسا سه ر یی ، زۆر دلی خویش
بوو ۰۰۰ لهویش وازی له نویژکردن هه تاو خو ی ناماده کرد . به لام مه لا
دهستی دایه قورئانیکو دانیشه وه ۰۰۰ دهستی کرد به قورئان خویندن
تا به ری به یان .

لهویش دهستی خسته ژیر چه ناگه ی ، تا به یانی که وته بیه کردنه وه .

مارتی ۱۹۸۷

« تهله فزیونه رهش و سپی به که »

تهله فزیونه رهش و سپی به که ی له میژوه هه بوو ۰۰۰ هه موو خه لک
بوون به خواوه نی تهله فزیونی رهنگاو رهنگ ، نهو هه روا ما بژوه ۰۰۰

تهله فزیونه که ی وه کو زهلامی به لکه وتوو شهت و گیت ببوو ۰۰۰
چون پیاری پیر چاره کانی شهش و بنش ده بیت ، لهویش نهو ها وینه کانی
به شتیاوی نیشان ددها ۰۰۰ ده توت به جنۆکه ئیش ده کا هه رده مهی
له سه ر باریک بوو ۰۰۰ ته نانهت هه ندهک جاران وینه کانی سه ر به ره و
خوار ده نواند یان دهنگی ده نووساو تا چنده سه عاتیک کپ ده بوو ۰۰۰
هه راجی بگردبا باری پینچ کیلۆ گلوشتی نه ده کرد بۆیه قهت بیری
لای وه ستای بۆ نه ده کرده وه ۰ هه ر جاریکیش وینه و دهنگی به شتیاو با
مشته کۆلنکی پیادا ده کیشاو ده ی هیناوه باری جاران و ده ی خسته وه
که ر ۰۰۰ ته نانهت وای لیهاتبوو چوار چیره که ی له گه ل زۆری مشت
پیاکشاندا شهت و یق ببوو ۰۰۰

به م شتیوه به چنده سالتیکی له گه ل به سه ر برد تا کو له بر یاخسی
بوو ۰ وینه و دهنگ به به کجاری سه ر یان هه لکرت و به چه کوشیش
نه گه رانه وه ۰۰۰

مناله‌گان له‌به‌ر نه‌بینینی فلیسی کارتۆن نارە‌حەت بوون ۰۰۰ زۆر
بیری کردوه شتیک بکات و دلی مناله‌گانی نه‌ه‌نجینی ۰۰۰ بستی
سروود بوو ۰۰۰

تیواره‌یه‌کی دره‌نگ خستی‌یه سه‌ر شانی و بۆ بانی نه‌ومی
سه‌ره‌می برد ۰۰۰ مناله‌گان شاگه‌شکه بوون ووتیان :

- بابە دیاره بۆمان چاگ ده‌که‌یته‌وه ؟

به‌زه‌رده‌خه‌نه‌وه ووتی :

- به‌لێ بۆگه‌ گیان هه‌ر نیستا ۰۰۰

گه‌مه‌ندی ووت و تاكو هتیزی له‌به‌ردا بوو له‌به‌رزایی دوو نه‌وم
فرۆی دا خواره‌وه ۰۰۰

مناله‌گان له‌په‌رمی گریانیان دا ووتیان :

- بابە گیان بۆ لیت شکاندین ، دیاره ئیمه‌ت خۆش ناوی ؟

پووی تی کردن و به‌زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌که‌وه ووتی :

- ئیوم خۆش ده‌وی بۆیه شکاندم ۰۰۰ نه‌گه‌ر وام نه‌کردبايه قه‌ت
نه‌ه‌بووینه خاوه‌نی ته‌له‌فزیۆنی په‌نگاو په‌نگ ، سه‌برم لێ بـکـرن
سلفه‌یه‌کی بۆ وه‌رده‌گرم و ده‌یکرم .

کانۆنی یه‌که‌می ١٩٨٤

★ ★ ★

« ووجاغ کوپر »

چووی بۆ بازارگی ههروههزی ۰۰۰ له شوینی فرۆشتنی شوشه ، شوختیکی جوانی قز دریزت بینی ، له گهله یه کتیک له ئافره ته کریکاره کانی بازارگه گفتوگویان بوو ۰۰۰ به راهبهری وه کو بت وه ستایت ، چساوت خسته ناو چاوی ۰۰۰ چه نه ههنگاریک لئی چوویته پیش ، ویستت بی دویتی ، رووی خۆی وه چه رخانه دو به ره وه ده رگای ده ره وه کشا ۰۰ که ویتته دواي ۰۰۰ له بهر چری خه لکه که بیی نه گه یشتی ۰۰۰ له بهر چاوی وون بوو ۰۰۰ هه لویتسه یه کت گزدو که مێک بیرت کرده وه ۰۰۰ که راپه وه لای نه و ئافره ته ی توژیک پێشتر قسه ی له گهله ده کرد ، بۆ وی که وتی ناوونیشانی رووی برسیارت تی کرد :

- نه و ئافره ته ی پیش ئیستا له لات بوو ده تناسی ؟

- به لێ .

- منیش ده ی ناسم ، ویستم بیسه لای به لام له بهر قه ره بالشی نه متوانی و له بهر چاوی وون بوو ۰۰۰ مالیشیانم یزر کرده وه ناهه زمه وه .

- ناوی ژیا نه ، کچی خالیدی برین پیچه له گه ره کی مه نتکا وه .

هر نهو پۆژه چو پینه گه په که که ۰۰۰ دوی گه پان و سوپانیکي
 زږه هموو برین بیتجه کانی گه په کت به سه رکړده وه ۰۰ له سه ره تا له وه
 ده چوو نیشه که ت مه یسه نه بیت ۰۰۰ دوو باره به ماله کان هه لجه ته وه
 ۰۰۰ گویا مالیان به رامبه ر مزگه و ته که یه ۰۰۰ یاغر یاغر بوی گه وتی یه
 ری ۰۰۰ گه یستی یه چی ۰۰۰ دوو جار بشمیت ۰۰۰ هه لویسته یه گت
 کسرد ، له بیری خۆته وه و وت (دوو جنار پشمین نیشانه ی خیره)
 شاگه شکه بویت ۰۰۰ ناری خوات لڼ هیئا ، چنه هه نگاو یگی تریش
 چو پینه پتیش ، گه یستیه به رامبه ر نهو ده رگایه ی ناوونیشانه که یان بۆت
 هه لده ابو ۰۰۰ په نجه ت کیشا به زه نکه که دا ۰۰۰ زه لامیکی پیری شهت و
 کیری به سالآ چو ده رگای کړده وه ۰۰۰ بیت ووت :

– جه ناپتان خالیلی برین بیتچن ؟

له خو شیا نه ترانی چی بلنی ، کسه وتی یه گیزای بیر کړده وه ،
 مشاوه رت له گه ل خۆتدا ده کړد ۰۰۰

کابرا نه بلقی مابوو ۰۰۰ له مه به ست نده گه یشت ۰۰۰ زیاتر لیت
 هاته پتیش ، رووی تن کړدیت وتی :

– بۆ ده نگ ناکه ییت ۰۰۰ نیشته به من هه بوو !؟

راجله کیت ، ووریا بو پته وه ، کوزیک سه ره تا کنی ژووره وه ت
 کړد له گولکینکی به ستراوه چی ترت نه دیت بیت ووت :

– به لڼ ، به لام چۆن بزانه کۆ هه مان که سیت !؟

به سه ر سوو پمانه وه سه یری کړدیت ، به مرؤشیکي شیناوت ت سڼ
 گه یشت ۰۰۰ ده رگاکه ی به سه ر رووتدا داخست .

له بهر خۆتوه ووتت :

- دلنیام خۆیه تی ، ناجیته نهقلهوه له گه ده کیتک دوو برین پیچ بهم
ناوه هه بن ٠٠ گریمان خۆیشی بوو ، چۆن داواى دهستی ئافره تیک
ده کرئ هيجی لئ نه زاندرئ ٠٠٠ وویستت به قسه ی چاویری هیتسکت
بکه یته و به سه ر (زات) دا زال بیت ووازی لئ بهینیت به لام دوو دل
بوویت ٠٠٠ نۆقره ت نه ما بوو ٠٠٠ بریارت دا شتیک بکه یته ٠ دوو باره
زه نکت لئداوه ٠ ده رگاکی کرده وه ، هیشتان وورته ت لسه دم ده ر
نه چوو بوو ووتی :

- دیسان نه وه تۆی ١٩

هینمت کرده وه ، ووتت :

- زیانی کچه ت ٠٠٠

قسه گه ت ته واره نه کردبوو ، له قاقای پیکه نینی دا ، ووتی :
- هيج منالم نه یه ، ووجاڅ کوێرم ٠

★ ★ ★

ئێ پینی ؟

(زات) = ذات الدنيا

ذات العلیا = چاودیری میشک

« پيشوازی »

جه نابی پاريزگار له گه ل مارسيدهسه که ی خوی به کاروباری تايبه تی
ناردی بۆ ئۆرۆزدی باک .

وای به باشی زانی پيش چورنه تهوی فيته به دهوره به کی ناو بازاری
بۆ بکا ۰۰۰ تامه زۆی سواربوونی ئوتوموبیلی مارسيدهسی بوو ۰۰۰ له
دوواوه دا وه کو لپرسراوه گه و ره کان دانيشتجوو ۰۰۰ عه بدولای باش
جاوه شيش ههروه کو رۆزان له پيشه وه ی ئوتوموبيله که بوو .
له بهر خۆيه وه ووتی :

- له وانه یه نه وه ی يم بينۆ بلتی ته مهش پاريزگاری نووی به ، خسۆ
دووريش ني به ! له وانه ی ده بن به پاريزگار هيچيان له من زياتر ني به ۰۰۰
ته گه مه سه له بوونی شه هادهش بيت ئه وا به قه د دوو شه هاده ی ئه وان
هه ر ساقيت بوونم له سالانی خویندن دا هه یه ۰۰۰ ته گه ر وا نه بوایه
ئيس تا له وانيشم په ت کرد بوو ۰۰۰

ده یان بیری تر له ناو ميشکيدا جه نجالی ده کرد ۰۰۰ تا گه يشته
ناو بازار ، له هه موو گۆره بانه کاند ا قاج درا به ئه رزاو هه يته سالويان بۆ

دەسەندە ۰۰۰ ئەو ھاورپىيەى قەت سلاوى لىنى نە كەردۇبوو ، خىزى بۆ
دە چەماندە ھەو بە ھەر دوو دەست سەلامى لى دە كەرد .

سواربۇونى ماریسیدە سېغى ھەر ماوہەكە خوشە ۰۰۰ بىزار
بوو ۰۰۰ بەرەو ئۆرزدى كەوتنە رى ۰۰۰

لەدوورەو دەرگای ئۆرزدى بۆ خرايە سەر ىشت ، مەگەر خوا
بزانى چىن پىشوازى يەكى لى كرا ۰۰۰ لە بەر چرى خەلكەكە چىنى
تايەگانى نەبوو بسوورپىتەو ۰۰۰ لەگەن ھۆپ كەردنە كرىكارانى
گەراجەكە تىكرا خۆيان ھەلكوتتا سەر دەرگاگە ، ھەر ئەو تا يەدەى
دەرگاگە لەگەل دەستىيان دەرنەدەچوو ۰۰۰ دەرگای ئوتوموبىلەكەيان
بۆ كەردەو ۰۰۰ لەھەموو راستىكەرە پووى تىن كرا ۰۰۰ ھەرىەكەى
كۆمەلىك گەلىو گازانمە داخرازى بۆ ھەلرشتى ۰۰۰ يەكەك
غەسەلى دەوویست ۰۰۰ ئەوى تر بەفركەرو تەلەغزىئۆلى پەنگاۋ پەنگەك
يان تەباخى پىنج چاۋەى دەوویست ۰۰۰ كەس نەبوو شىتى نەوئى ۰۰۰

كەسىيانى تەرىق نە كەردەو ، سەرى خۆى لەقاندو ووتى :

- ئاسانە ، ئاسان .

لەلایەكەى تىریشەو جەنابى بەرپۆە بەرى ئۆرزدى بەنخۆى سكرتېرو
كۆمەلىك فەرمانبەرى يەو ۋە كو كوچ كوۋچە بەدواى يەكەو پىچكەيان
گرتېرو ، بەرەو لای ھاتن ۰۰۰

خۆيان كەردە تاۋ زىمى خەلكەكەو بەدەست پىگايان بۆى كەردەو
بەرەو ژوورەو كىشانەيان ۰۰۰

ره‌ختابوو له پینګه‌نینا بهق ببا ، دانی به‌خوږیدا ګرتو قووتی دایه‌وه .

جه‌نابی به‌پړیوه‌به‌ر ده‌ستی بۆ قه‌ره‌وینه‌ګی برده‌وه‌و هه‌ندیکي تر
تونندی ګردو چاویلکه‌ګه‌شی تۆزینګ هینا خواره‌وه ، دواي دوو نحمو کۆکه
کۆکیتک پرووی تڼی ګردو که‌وته ستایشی خوځی و خستنه پرووی
ګیروگرفتی کارو ته‌نگ که‌له‌مهی پۆوانه‌و زال بوونی بلیمه‌تانه‌ی خوځی
به‌سه‌ر نه‌و هه‌موو ته‌ګه‌رانه‌دا بڼ نه‌وی ګه‌سیش پڼی زانی بیت ۰۰۰

له‌وه‌نده له‌سه‌ر پۆیشت تا کارګه‌یشته نه‌وه ، وویستی به‌ زوویی
پڼی پڼی و قسه‌که لیره‌دا به‌پڼته‌وه . به‌لام ماره‌ی نه‌دا ، زیاتر
تڼ هه‌لچۆوه ، نه‌و جاره‌یان زیاتر له‌جانان به‌ حه‌ماسه‌وه قسه‌ی ده‌ګردو
ناره‌قی سوورو شینی به‌ده‌ردابوو .

ناچار بوو سه‌ری خوځی بۆ به‌لقینیتو ته‌ئیدی بکا . .

سه‌ر له‌قاندنو به‌سه‌ندګردنی نه‌ویش هینده‌ی تر تیژی ګرده‌وه تا
وای لښات کۆنه‌کای چه‌ند سه‌له‌ی بۆ به‌با ګرد . زۆر بیزار بوو ۰۰۰
زانی ووس نایښته‌وه ، هه‌بچي تر خوځی بۆ نه‌گیراو پڼی ووت :

- من سه‌ر تیری پاریزګارم ، به‌ناوی جه‌نابه‌وه هاتوومه به‌فر
که‌ریتک ته‌له‌فریزۆتیکي په‌نگاو په‌نگ بۆ ماله‌وه‌یان وه‌ربګرم .
ته‌ګه‌ریش بلوی شتیکیش له‌م بابه‌تانه به‌دینه‌ من خراب تیره .

چه‌په‌سا ۰۰۰ په‌نکی زه‌رد هه‌لګه‌را ۰۰۰ سه‌ری خسته سه‌ر
مپزه‌کوو نووقه‌ی لڼوه‌برا .

بەسەد فاتیحەو قولوەللأ بەئاگای هینایەووە داواکەیی لێ دووبارە
کردەووە .

وەرەقەیهکی راکیشا بەر دەمی و پزێ ووت :

– ئەمەش داخوازی بەکەیی جەنابی پارێزگار .

ئەویش ووتی :

– ئەی هی من ؟

بەسەری لێوی یەووە وەلامی دایەووە ووتی :

– دەتوانیت وەکو ئەم خەلکە چاوەرێ بیت .

مایسی ١٩٨٧

« تابلۆ »

هونه رهنديك هه تا مرديش نەيتوانى ديمه نى گونده كەى بخاته نار
چوارچيوى تابلۆيهك . . . دريژايى ته مه نى به رهنك كردنى ئه و ساكه
تابلۆيه به سهر برد . . .

هه ر جاريك ته وارى ده كرد ، دواى تى رورانينى قوول به راسته
چه پ فلجهى رهنگى پيدا دهيتنا ، ده يكوژانده وه . وای ليهاه كۆمه لىك
به نك له سهر رووى تابلۆكه دا كه له كه بوو ، وه كو په لكه زۆپينهى پاش
بارانى به هاران خۆى ده نواند . . .

كه مرد ته نيا ئه و تابلۆيهى له دوا به چى ما . . .

★ ★ ★

« شانۆگه‌ری‌یه‌کی سه‌رنه‌که‌وتوو »

دوای جاردان و بانگاشه بۆ کردنیکی زۆر ، په‌رده له‌سه‌ر شانۆ
هه‌لدرايه‌وه جه‌ماوه‌ریکی زۆر له هونه‌ردۆستان دانیشتیوون

شانۆگه‌ری‌یه‌که بێشکمه‌ش کرا مێرد منداڵیک ده‌وری کوێخای
ده‌گیرا زه‌لامیکی سه‌رو پێش ماشیش له‌ده‌وری لاویک دا

غه‌لبه‌ غه‌لب له‌ناو هۆله‌که په‌یا بوو دانه دانه بینه‌ران پشتیان
له‌شانۆ کردو به‌ره‌و ده‌رگا خۆیان خزانده ته‌نیا ده‌زه‌ینه‌رو
نه‌کنه‌ره‌کان له‌وی مانه‌وه .

« ئەو شاعىرى كەشىت بوو »

بوو غەلبە غەلبە ۰۰۰ ئاۋرېكم لە دوام دايمو ، خەلكى بازار
بەسەر يەكدا بزا بوون ۰۰۰ يەك يارچە رەش دەچوونەو ۰۰۰ لەو
دەچو شىتېك بدىت يان هەوالىكى گرېنگ جار بدىت ۰۰۰

ھىش وەكو خەلكەكە رووم تۆى كردو خۆم خزاندە ناويانەو ۰۰۰
ھىچ بەدى نەكرد ۰۰۰ رووم تۆن كردو پىم ووتن :

- مەن ھىچ بەدى ناكەم ، ئىو لەدەورەى چى كۆبونەتەو ؟!

بەدەست ئىشارەت يان بۆ زەلامىك كرد ، ووتيان :

- ئەم شاعىرە ئىستا شىت بوو .

سوپاس

- بۆ مامۇستاي چيرۆك نوس (حسين عارف) بۆ يياچونئووه سەرنىمدانى لەسەر چيرۆكەگانى ئەم كىتېبە .
- بۆ براى چيرۆك نوسم كاك (ساپىر رەشىد) بۆ يياچونئووهى لە ڤووى ھونەرى و زمانەوانىيەو .
- بۆ براى فۆلكلۇر ڤەرور (سەعدوللا شىخانى) گە ئەركى لە چاپدانى ئەم كىتېبو سەرڤەرشتى چاپى كرتە ئەستۆى خۆى .
- بۆ ھونەرماند (محسن محمد امين) گە نەخشەى بەرگەكەى بۆ كىتساوم .

نووسەر له چەند دتريكتدا

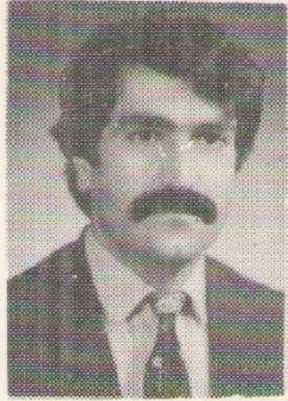
- كەمال سەعدى ، له سالى ۱۹۵۶دا له دايك بووه .
- له شارى ھولتيردا پيشەى پارىزه .
- له ئەدەبدا چيرۆك نووسەو له ھونەردا شتوہكاره .

له بەرھەمە چاپکراوہ کانى نووسەر

- ۱ - شەش كورته چيرۆكى كوردى - ۱۹۷۶ - به ھاوبەشى لەگەن سايبير رەشىندا .
- ۲ - كۆمەلە چيرۆكيك به ناوى (وون بوون) - ۱۹۸۴ - .
- ۳ - دەرگا - چيرۆك - ۱۹۹۰ .

نرخى (۱) دیناره

رقم الايناع في دار الكتب والوثائق بئفناد ۸۸۵ لسنة ۱۹۹۰

قصص

الباب

كمال سعدي

فرخی دیناریکە

سەرپەرشتی چاپ : سەعدوللا شێخانی

نەخشەیی بەرگ : محسن محمد امین

مطبعة الحوادث - بغداد - هاتف ٤١٥٢٦٨٥